

**BELGISCHE SENAAT****ZITTING 1984-1985**

7 MAART 1985

**Ontwerp van wet tot wijziging van sommige bepalingen betreffende het misdrijf verkrachting**

**VERSLAG**

**NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE  
JUSTITIE UITGEBRACHT  
DOOR DE HEER WECKX**

**I. Inleiding van de verslaggever**

De laatste jaren heeft de taak van de wetgever er reeds meermaals in bestaan de vigerende wetgeving aan te passen aan het geëvolueerde gedachtengoed van de rechtszoekenden en van degenen die dienen te waken over de toepassing van het recht.

Ook met betrekking tot het onderhavige ontwerp van wet ziet de wetgever zich voor dezelfde opdracht geplaatst, zij het nochtans dat zij qua inhoud verschilt van het voorgaande.

Waar in het eerste geval zelfs een ruime interpretatie van de wet door de rechtspraak geen gelijke tred meer kan houden met de sneller gewijzigde ideeën en leefgewoonten, stelde men bij de misdaad van verkrachting vast dat de vage en dus brede bepalingen, vervat in de arttekelen 375, 376 en

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : de heren Cooreman, voorzitter; Boel, de dames Delruelle-Ghobert, De Pauw-Deveen, de heer Egelmeers, Mevr. L. Gillet, de heer Goossens, Mevr. Herman-Michielsens, de heren Lallemand, Minet, Pedé, Pouillet, Reynders, Mevr. Staels-Dompas, de heren Vandezande, Van In, Van Rompaey, Verbist en Weckx, verslaggever.

Plaatsvervangers : de heren Gijs, J. Gillet, Lagae en Van der Elst.

**R. A 12533***Zie :***Gedr. St. van de Senaat :**

306 (1981-1982) : N° 1 : Ontwerp van wet overgezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

**SENAT DE BELGIQUE****SESSION DE 1984-1985**

7 MARS 1985

**Projet de loi modifiant certaines dispositions relatives au crime de viol**

**RAPPORT**

**FAIT AU NOM DE LA COMMISSION  
DE LA JUSTICE  
PAR M. WECKX**

**I. Introduction du rapporteur**

A diverses reprises au cours de ces dernières années, le législateur s'est attaché à adapter la législation en vigueur à l'évolution des idées constatée chez les justiciables comme chez ceux qui ont la charge de veiller à l'application du droit.

Le présent projet de loi confronte le législateur à une tâche identique, encore que, cette fois, l'orientation soit différente.

Alors qu'en effet, dans le premier cas, même une interprétation extensive de la loi ne permettait plus à la jurisprudence de suivre l'évolution accélérée des idées et du mode de vie, on a constaté, en ce qui concerne le crime de viol, que la jurisprudence et la doctrine ont donné aux dispo-

Ont participé aux travaux de la Commission :

Membres effectifs : MM. Cooreman, président; Boel, Mmes Delruelle-Ghobert, De Pauw-Deveen, M. Egelmeers, Mme L. Gillet, M. Goossens, Mme Herman-Michielsens, MM. Lallemand, Minet, Pedé, Pouillet, Reynders, Mme Staels-Dompas, MM. Vandezande, Van In, Van Rompaey, Verbist et Weckx, rapporteur.

Membres suppléants : MM. Gijs, J. Gillet, Lagae et Van der Elst.

**R. A 12533***Voir :***Document du Sénat :**

306 (1981-1982) : N° 1 : Projet de loi transmis par la Chambre des Représentants.

377 van het Strafwetboek door rechtspraak en rechtsleer zodanig waren verengd dat zij onmogelijk nog langer een voldoende ruime basis konden betekenen voor de bescherming van de slachtoffers en de bestraffing van de daders.

Eerst en vooral werd het begrip « verkrachting » immers door de Belgische wetgever niet nader omschreven, met uitzondering van de « gelijkgestelde verkrachting » in artikel 375, lid 4, van het Strafwetboek.

Hiervoor werd de zorg overgelaten aan de Belgische rechtspraak, die ging aanleunen bij de rechtsleer, waarin definities ingang vonden als : (verkrachting is) « toute conjonction illicite, commise par force ou contre la volonté des filles, femmes ou veuves » of : « het hebben van normale doch niet-geoorloofde geslachtsgemeenschap met een vrouw, die zich daartegen verzet of er niet geldig in toestemt ».

Waar de wetgever dit niet oorspronkelijk had bepaald, werd aldus de misdaad verkrachting verengd tot de daad, die enkel kan bedreven door een mannelijke dader op een vrouwelijk slachtoffer, een interpretatie die geen rekening hield met de nochtans voorkomende verkrachting binnen mannelijke of vrouwelijke homoseksuele relaties of de misdaad met een vrouwelijke dader en een mannelijk slachtoffer.

Aldus deed zij afbreuk aan de vanuit feministische kringen — cf. Susan Brownmiller : *Against our will* — ontstane idee dat de verkrachting niet (louter) een exponent is van een onbedwongen seksualiteitsdrang vanwege de dader, maar veeleer een uiting van geweld t.a.v. de persoon van het slachtoffer, die dus zowel vrouwelijk als mannelijk kan zijn.

De in bovengenoemde zin verengde definitie liet derhalve evenmin plaats voor de genitale verkrachting, d.m.v. voorwerpen en de orale en anale verkrachting, die, wanneer zij voor de rechtbanken werden gebracht, werden omschreven als « aanranding en vrijwillige slagen en verwondingen » zodat ze voor een lichtere straf dan de voor de verkrachting bepaalde, in aanmerking kwamen.

Tenslotte bood de verengde definitie het nadeel dat hierin niet de verkrachting tussen echtgenoten werd begrepen, alhoewel nochtans deze vorm van misdrijf wel degelijk bestaande was en is.

Een en ander leidde ertoe dat, alhoewel dus de verkrachttingsmisdadigheid oorspronkelijk duidelijk een zwaar strafrechtelijk karakter had meegekregen met een sterke nadruk op de inbreuk op de openbare zedelijkheid (cf. invoeging onder titel VII van Boek II van het Strafwetboek « misdrijven en wanbedrijven tegen de orde der familie en tegen de openbare zedelijkheid ») zij meer en meer werd gereduceerd tot een aangelegenheid tussen hoofdzakelijk twee protagonisten — mannelijke dader en vrouwelijk slachtoffer — waarmee noch het openbaar ministerie, noch de politie of de rechtbank zich wilden inlaten en die dan ook met enig taboe werden overladen.

sities vagues et donc larges des articles 375, 376 et 377 du Code pénal une interprétation à ce point restrictive qu'elles ne constituent plus une base suffisamment large pour protéger les victimes et sanctionner les auteurs.

En premier lieu, la notion de viol n'a pas été définie par le législateur belge, à l'exception de celle du « viol assimilé » dont l'article 375, quatrième alinéa, du Code pénal donne une définition.

Ce soin a donc été laissé à la jurisprudence belge, qui s'est fondée sur la doctrine, laquelle a défini le viol comme « toute conjonction illicite, commise par force ou contre la volonté des filles, femmes ou veuves » ou encore « le fait d'avoir des rapports sexuels normaux mais illicites avec une femme qui s'y oppose ou n'y consent pas valablement ».

Alors que le législateur ne l'avait pourtant pas défini comme tel à l'origine, le crime de viol a ainsi été ramené à un acte qui ne peut avoir que l'homme pour auteur et la femme pour victime, interprétation qui ne tient pas compte des viols, qui se produisent pourtant, dans les relations homosexuelles masculines ou féminines, ou encore des viols dont l'auteur est de sexe féminin et la victime de sexe masculin.

Ce faisant, on est allé à l'encontre de l'idée, issue des milieux féministes (cf. Susan Brownmiller : *Against our will*), que le viol n'est pas (exclusivement) la manifestation d'une pulsion sexuelle incontrôlée dans le chef de l'auteur, mais plutôt un acte de violence à l'égard de la personne de la victime, qui peut donc être aussi bien une femme qu'un homme.

La définition restreinte qui vient d'être évoquée ne pouvait inclure non plus le viol génital, c'est-à-dire le viol commis au moyen d'objets, ni le viol buccal et le viol anal; pour les tribunaux amenés à connaître de tels actes, il s'agit d'« attentats à la pudeur et de coups et blessures volontaires », dont les auteurs sont passibles d'une peine plus légère que celle prévue pour le viol.

Enfin, la définition limitative a l'inconvénient de ne pas englober le viol entre époux, alors que ce type de crime existait bel et bien et qu'il existe toujours.

Pour toutes ces raisons, le viol, auquel on avait conféré, à l'origine, un caractère nettement pénal, l'accent étant mis sur la notion d'atteinte à la moralité publique (cf. l'insertion au titre VII du livre II du Code pénal « Des crimes et des délits contre l'ordre des familles et contre la moralité publique »), fut réduit de plus en plus à une affaire opposant essentiellement deux protagonistes — un auteur masculin et une victime féminine — dont ni le ministère public, ni la police, ni le tribunal, ne voulaient s'occuper et qui fut, dès lors, entourée d'un certain tabou.

Hetzelfde fenomeen van privatisering en derhalve van niet-incriminatie deed zich trouwens lange tijd voor bij de zg. « vrouwenmishandeling », de slagen en verwondingen binnen het huwelijk.

In die zin is het enigszins te verklaren — alhoewel het geenszins valt goed te keuren — dat inzake verkrachting behoorlijk wat voedsel kon gegeven worden aan tal van vooroordelen, die alle met elkaar gemeen hebben dat zij ertoe strekken zich veeleer tegen het slachtoffer te keren dan het te beschermen en eerder de dader voor zijn daad te verontschuldigen dan hem te bestraffen.

Via de toepassing van het systeem der verzachtende omstandigheden tenslotte, vonden deze vooroordelen hun bestendiging en officialisering in de strafprocedure en het strafproces.

Voorbeelden hiervan kunnen in het kort worden aangehaald. Zo zijn verzachtende omstandigheden met betrekking tot de daad zelf, te vinden in omstandigheden van algemene aard, zoals sociale onlusten of oorlog; met betrekking tot de dader : zijn verleden, zijn berouw, zijn passies of zijn gebrek aan « normale » opvoeding; met betrekking tot het slachtoffer : de *victim-provocation* en de *victim-precipitation*, of de uitdaging zelf.

Wanneer men hierbij nog de strafrechtelijke voorwaarde der « bewezen feiten » voegt, alsmede de vraagstelling inzake de toestemming van het slachtoffer (die het ontstaan van de misdaad verhindert), dan wordt het duidelijk dat behoorlijk wat slachtoffers afzien van enige klacht, te meer daar geen enkele wettelijke bepaling hen tijdens een hoofdzakelijk door mannen geleid (voor)-onderzoek, enige sereniteit garandeert.

In zijn toelichting van het wetsvoorstel in de Commissie voor de Justitie van de Kamer heeft de Minister van Justitie (blz. 5) in dit verband terecht gewezen op het feit dat daardoor de menselijke persoon een tweede maal wordt getroffen : « één keer door de misdaad zelf en een tweede maal via het proces dat de slachtoffers afschrikt, zodat zij geen klacht indienen en de bestraffing wordt ontzenuwd ».

En wanneer men daarenboven bedenkt dat de wijze waarop in de pers verslag van de verkrachtingsdelikten en hun procedurele afhandeling wordt gemaakt (cf. recent onderzoek hieromtrent), in feite het slachtoffer op een derde wijze treft, dan worden de woorden van de indieners van het wetsvoorstel nogmaals duidelijk wanneer zij vermelden dat « het blijkt dat de slachtoffers, die reeds hevig geschokt zijn door wat hen is overkomen, aarzelen om zich tot het gerecht te wenden (...); zij kunnen niet altijd de opvang krijgen waarop zij onbetwistbaar recht hebben (blz. 1). »

Uit het bovengenoemde moge bijgevolg voldoende blijken dat een striktere wetgeving geboden was, en dat hierbij een aantal punten met name uitdrukkelijk bepaald moesten worden.

On assista d'ailleurs pendant longtemps au même phénomène de privatisation et donc de non-incrimination en ce qui concerne les « mauvais traitements infligés aux femmes », les coups et blessures dans le cadre du mariage.

Dans ce contexte, on comprend d'une certaine manière — sans que cela puisse être approuvé pour autant — comment il se fait que l'on a entretenu, en matière de viol, bien des préjugés, dont la caractéristique commune est qu'ils nuisent à la victime plutôt qu'ils ne la protègent et qu'ils excusent l'auteur du crime plutôt qu'ils ne le punissent.

Par le biais du système des circonstances atténuantes, ces préjugés trouvèrent finalement leur consécration et leur officialisation dans le cadre de la procédure pénale.

Cela peut être brièvement illustré par quelques exemples. Parmi les éléments pouvant donner lieu à des circonstances atténuantes, il y a, en ce qui concerne l'acte même, certains événements d'ordre général, comme les désordres sociaux ou la guerre; en ce qui concerne l'auteur, son passé, le fait qu'il éprouve du repentir, ses passions ou le fait qu'il n'a pas bénéficié d'une éducation « normale », et enfin, en ce qui concerne la victime, le fait qu'il y a eu provocation, imprudence ou, encore, défi de sa part.

Si l'on y ajoute qu'au pénal les faits doivent être prouvés, ainsi que toutes les questions à propos du consentement éventuel de la victime (il n'y a pas crime en cas de consentement), on comprend aisément qu'un grand nombre de victimes renoncent à porter plainte, d'autant plus qu'aucune disposition légale ne leur garantit la moindre sérénité au cours de l'instruction préparatoire et de l'instruction proprement dite, qui sont essentiellement menées par des hommes.

Dans l'exposé qu'il a fait au sujet de la proposition de loi devant la Commission de la Justice de la Chambre (p. 5), le Ministre de la Justice a souligné à juste titre que « la victime est ainsi offensée deux fois : une première fois par le crime lui-même et une deuxième fois par le procès, ce qui dissuade les victimes de se plaindre et est donc de nature à énerver la répression ».

Et si l'on songe en outre à la manière dont la presse rapporte les affaires de viol et le déroulement des procédures en la matière (cf. une étude récente à ce sujet), la victime subit en fait une troisième offense, ce qui ne fait que corroborer l'opinion des auteurs de la proposition de loi initiale qui estimaient que « la réalité montre que les victimes, déjà traumatisées par les faits eux-mêmes, hésitent à s'adresser à la justice (...); elles risquent parfois de ne pas trouver les conditions d'accueil auxquelles elles ont incontestablement droit (p. 1) ».

Tout ce qui précède démontre à suffisance qu'une législation plus stricte s'impose et qu'il y a lieu d'explicitier un certain nombre de points.

Zo diende in eerste instantie een definitie van de verkrachtingsmisdad te worden opgesteld, waarin zou worden plaats gelaten voor andere vormen van verkrachting dan de louter genitale, waarin geen onderscheid zou blijken inzake het geslacht van dader of slachtoffer, waarvan evenmin gehuwde personen zouden worden uitgesloten en waarin het ontbreken van de toestemming van het slachtoffer als een wezenlijk element van het strafbaar feit zou worden beschouwd (artikel 1 van het oorspronkelijk voorstel van wet).

Tevens was het nodig de ernst van het bedrijf te herbevestigen door in bepaalde gevallen in een zwaardere straf te voorzien (artikel 2 van het oorspronkelijk voorstel van wet), alsmede de anonimiteit van het slachtoffer te garanderen, zowel in de pers als tijdens het proces zelf (artikels 3, 4 en 5 van het oorspronkelijk voorstel van wet).

Doel van de wijzigingen bleef aldus het beter beschermen van de slachtoffers, het efficiënter bestraffen van de daders en het herstellen van de rechtszekerheid, wat uiteindelijk tot een stijging van het aantal aangiften en een daling van het, naar schattingen, bijzonder grote *dark number*, zal leiden.

In de Commissie voor de Justitie van de Kamer is over het voorstel van wet uitvoerig van gedachten gewisseld.

Opvallend is echter dat dit niet enkel gebeurde in een sfeer van openhartigheid en respect voor het onderwerp, maar dat tevens het uiteindelijk resultaat van deze gesprekken, met name het huidig ontwerp van wet, de unanimiteit meekreeg van de leden van de Commissie, unanimiteit die later eveneens in de openbare vergadering werd bekomen.

De uitslag van een dergelijke stemming moet bijgevolg — naar mijn mening — eveneens in onze Commissie en in ons halfroond kunnen bereikt worden, te meer daar omtrent heel wat knelpunten een meer dan bevredigende oplossing werd bereikt.

Een beknopte weergave van de bespreking der verschillende knelpunten vindt u hieronder.

#### Artikel 1 van het ontwerp van wet

##### *Definitie van verkrachting*

Het oorspronkelijk voorstel van wet voorzag dat verkrachting kon gedefinieerd worden als « elke daad van seksuele penetratie van welke aard ook, die gepleegd wordt op een persoon die daarin niet toestemt » (artikel 1, lid 1).

Bedoeling was via de omschrijving van het misdrijf, daden van orale of anale gemeenschap op dezelfde wijze te bestraffen, geen onderscheid te maken naar de sekse van het slachtoffer en het gebrek aan toestemming als beslissend criterium te nemen. Derhalve hoefden volgens de indieners de voorwaarden van geweld, list, bedreiging of misbruik niet meer te worden genoemd als bestanddeel van het misdrijf, daar zij noodzakelijkerwijze in de voorgestelde definitie vervat liggen.

C'est ainsi qu'il a fallu en premier lieu donner une définition du crime de viol englobant d'autres formes de viol que la forme génitale et ne faisant aucune distinction selon le sexe de l'auteur ou de la victime, n'excluant pas les personnes mariées et considérant que l'absence de consentement de la victime constitue un élément essentiel de l'infraction (article 1<sup>er</sup> de la proposition initiale).

D'autre part, il s'imposait de confirmer la gravité du crime en prévoyant un alourdissement des peines dans certains cas (article 2 de la proposition de loi initiale) et de garantir l'anonymat de la victime tant dans la presse que pendant le procès (articles 3, 4 et 5 de la proposition de loi initiale).

Ces modifications visaient à mieux protéger les victimes, à punir plus efficacement les auteurs et à rétablir la sécurité juridique. Il en résultera finalement une augmentation du nombre de plaintes et une diminution du nombre très élevé, selon les estimations, de cas où les victimes ne déposent pas de plainte.

La Commission de la Justice de la Chambre a procédé à un large échange de vues sur cette proposition de loi.

Il est toutefois frappant de constater, non seulement que cette discussion s'est déroulée dans une atmosphère de franchise et de respect du sujet, mais aussi que son résultat final, à savoir le projet de loi à l'examen, a été adopté à l'unanimité, d'abord en commission et ensuite en séance publique.

Nous devrions dès lors pouvoir parvenir à une même unanimité au sein de la commission et en séance publique du Sénat, d'autant plus que bien des difficultés ont pu être résolues de manière plus que satisfaisante.

Voici une synthèse de la discussion des différents points litigieux.

#### Article 1<sup>er</sup> du projet

##### *Définition du viol*

La proposition de loi initiale prévoyait que le viol pouvait être défini comme « tout acte de pénétration sexuelle, de quelque nature qu'il soit, commis sur une personne qui n'y consent pas » (article 1<sup>er</sup>, alinéa 1<sup>er</sup>).

En définissant l'infraction, les auteurs entendaient réprimer de la même manière les actes de pénétration buccale ou anale, ne pas faire de distinction selon le sexe de la victime et retenir l'absence de consentement comme critère décisif. En conséquence, il n'était plus nécessaire, selon les auteurs, de reprendre les conditions de violence, de ruse, de menaces ou d'abus parmi les éléments constitutifs de l'infraction, étant donné qu'ils étaient nécessairement compris dans la définition proposée.

Later echter kwamen de indieners van het voorstel via een amendement (stuk nr. 166/2, artikel 1, 2) op deze bedenking terug en stelden voor na de woorden « die daarin niet toestemt » in te voegen « of wiens toestemming slechts met geweld, ernstige bedreigingen of list werd verkregen ».

Hiermede gaven zij gevolg aan de opmerking van de Minister van Justitie in de Commissie voor de Justitie van de Kamer als zou het begrip « toestemming » niet voldoende omschreven zijn. De toestemming, aldus de Vice-Eerste Minister, ten gevolge van ernstige geweldpleging of bedreiging is weliswaar waardeloos, aangezien ze is afgedwongen, maar is niettemin bestaande volgens het voorstel.

In de verdere bespreking in de Commissie werd de geest van het bovengenoemd amendement gerespecteerd, zij het dat het werd aangepast en geïnterpreteerd.

Zo verklaarde de Vice-Eerste Minister van het begin af de interpretatie van het begrip « ernstige bedreigingen » te willen beperken tot de ernstige bedreigingen van de fysieke integriteit en het moreel geweld hier buiten beschouwing te willen laten.

Van deze beperkende interpretatie werd echter afgezien, aangezien de bestaande interpretatie in de rechtspraak van dezelfde bepaling in het bestaande artikel 375 van het Strafwetboek wel degelijk — en terecht — het morele geweld erkent.

De tweede opmerking van de Minister dienaangaande als zou het begrip « list » als voorwaarde voor het ontbreken van toestemming overbodig zijn, werd wel aanvaard.

Wel werd opgemerkt dat de vermelding van deze voorwaarde al aanwezig is in het huidige artikel 375, lid 1, zodat niets de wetgever belet ze te handhaven, en dat het klassieke voorbeeld van verkrachting met list het geval is van een persoon die de plaats inneemt van de echtgenoot van het slachtoffer, zonder dat deze laatste het merkt.

De probleemstelling werd echter opgelost door de aanvaarding van het amendement van de heer Van den Bossche die de voorwaarden geweld of ernstige bedreiging handhaaft en eraan toevoegt : « of door misbruik te maken van de lichamelijke of geestelijke toestand van het slachtoffer » (blz. 19). Wat de interpretatie der drie voorwaarden betreft, werd overeengekomen de bestaande interpretatie inzake artikel 375 van het Strafwetboek over te nemen, die dezelfde bewoordingen bevat. Op deze wijze behoedt de wetgever zich voor de verplichting exemplarische bepalingen te moeten inbouwen die noodzakelijkerwijze onvolledig zijn en derhalve rechtsonzekerheid scheppen.

Tevens werd ook de toelichting bij artikel 1 van de voorstellers gekorrigeerd, in de zin dat een toestemming geldig kan worden gegeven vanaf de leeftijd van 14 jaar en niet vanaf 16 jaar (zie ook artikel 2 van het ontwerp).

Waar de auteurs van het voorstel de anale en orale verkrachting op dezelfde wijze wilden bestraft zien als de genitale, stelden zij voor verkrachting te definiëren als « elke

Par la suite, ils revinrent toutefois sur ce point de vue en déposant un amendement (doc. Chambre n° 166/2, article 1<sup>er</sup>, 2) visant à ajouter les mots « ou dont le consentement n'est que l'aboutissement de violences, menaces graves ou de ruses » après les mots « qui n'y consent pas ».

Cet amendement faisait suite à l'observation formulée par le Ministre de la Justice en Commission de la Justice, qui estimait que la notion de consentement n'était pas suffisamment définie. Selon le Vice-Premier Ministre, le consentement obtenu par violence ou menace grave n'a certes aucune valeur, puisqu'il a été forcé, mais il n'en existe pas moins selon la proposition.

Au fil de la discussion en commission, l'esprit de l'amendement précité a été respecté, même si celui-ci a été adapté et interprété.

Ainsi, le Vice-Premier Ministre a déclaré d'emblée vouloir limiter l'interprétation de la notion « menaces graves » aux menaces graves de l'intégrité physique en excluant la violence morale.

On a toutefois renoncé à cette interprétation limitative, étant donné que l'interprétation existante donnée par la jurisprudence à la même disposition de l'article 375 du Code pénal reconnaît effectivement et à juste titre la violence morale.

Par contre, la deuxième observation du Ministre à ce sujet, selon laquelle la référence à la notion de ruse comme condition de l'absence de consentement est inutile, a été retenue.

On a fait observer que cette condition est déjà mentionnée à l'article 375, alinéa 1<sup>er</sup>, actuel, de sorte que rien n'empêche le législateur de la maintenir et que l'exemple classique de viol avec ruse est le cas d'une personne qui prend la place du mari auprès de la victime sans que celle-ci s'aperçoive de la substitution.

Ce problème a néanmoins été résolu par l'adoption de l'amendement de M. Van den Bossche qui retient les conditions de violence ou de menace grave et y ajoute : « ou en abusant de l'état physique ou mental de la victime » (p. 19). En ce qui concerne l'interprétation de ces trois conditions, il a été convenu de reprendre l'interprétation déjà donnée à l'article 375 du Code pénal qui est libellé dans les mêmes termes. Cela dispense le législateur de devoir insérer dans le texte des dispositions exemplaires qui seraient nécessairement incomplètes et créeraient dès lors un climat d'insécurité juridique.

Par la même occasion, le commentaire donné par les auteurs à propos de l'article 1<sup>er</sup> a été rectifié, en ce sens qu'un consentement peut devenir valable à partir de 14 ans et non de 16 ans (voir aussi l'article 2 du projet de loi).

Comme les auteurs de la proposition voulaient que le viol anal et buccal soit réprimé de la même manière que le viol génital, ils ont proposé de définir le viol comme « tout acte

daad van seksuele penetratie van welke aard ook » en voegden daar in hun amendement de woorden « en met welk middel » bij.

Aldus definieerden zij de verkrachting rekening houdend met de evoluties in het gedachtengoed dat verkrachting kan bestaan ongeacht het geslacht van dader en slachtoffer en dat het misdrijf een uiting van geweld is t.a.v. de persoonlijke integriteit van het slachtoffer.

Bijgevolg kon volgens hen ook de daad, waarbij voorwerpen in de anus worden gebracht, als verkrachting worden beschouwd.

Deze bepaling kon echter door de Minister van Justitie niet worden aanvaard. Zo moest volgens hem een duidelijker definitie tot stand komen, ten einde de juridische grens te trekken tussen aanranding van de eerbaarheid en de verkrachting, en dit om meerdere redenen.

Aangezien met het nieuwe voorstel de bestraffing van de laatste wordt verzwakt, is het nodig door middel van een duidelijke wettekst de onvermijdelijke subjectiviteit van de interpreterende rechters tot een minimum te beperken.

Tevens is de definitie in het voorstel zo verschillend van vroegere interpretaties, dat de bestaande *ratio legis* (nl. het beschermen van de orde der familie door het tegengaan van onvrijwillige bevruchting en door het voorkomen van de geboorte van onwettige kinderen) wordt op de helling gezet, en zelfs herdefiniëring van de aanranding geboden is.

Tenslotte moest de uitbreiding van de verkrachting tot de anale penetratie door middel van een voorwerp, worden vermeden, aangezien deze daad volgens hem enkel voor homoseksuele relaties een verkrachting kan uitmaken die, op dit vlak, niet met heteroseksuele relaties mogen worden gelijkgesteld. Anders, zou het logisch zijn dat dan ook andere artikelen van het Strafwetboek, die de homoseksuelen discrimineren, worden gewijzigd (p. 21 van verslag Kamer).

Aldus moet volgens de Minister als verkrachting worden beschouwd elke daad van penetratie waarbij het geslachtsorgaan als actief of passief medium wordt gebruikt.

Derhalve werd in de Commissie voor de Justitie van de Kamer geopteerd voor het amendement van de heer Van den Bossche (stuk 166, n° 3, II), dat rekening houdt met bovenstaande opmerkingen, en dat verkrachting definieert als « elke daad van genitale penetratie met het geslachtsdeel of met gelijk welk voorwerp en elke daad waarbij het geslachtsdeel in de mond of in de anus wordt ingebracht (opgedrongen met gebruikmaking van geweld of ernstige bedreiging of door misbruik te maken van de lichamelijke of geestelijke toestand van het slachtoffer) ».

Alhoewel onder de bovenstaande definitie ook de verkrachting tussen echtgenoten wordt begrepen en derhalve hiermede alweer een discriminerende interpretatie werd weggevoerd, aanvaardde de Commissie voor de Justitie van

de pénétration sexuelle, de quelque nature qu'il soit » et ont à cet effet ajouté dans leur amendement les mots « et par quelque moyen que ce soit ».

Ils ont ainsi défini le viol en tenant compte de l'évolution des mentalités, selon laquelle il peut y avoir viol, quel que soit le sexe de l'auteur et de la victime et selon laquelle l'infraction constitue une manifestation de violence contre l'intégrité personnelle de la victime.

Ils ont, par conséquent, estimé que l'acte consistant à introduire des objets dans l'orifice anal, devait également être considéré comme viol.

Cette disposition n'a pas pu être acceptée par le Ministre de la Justice. A son avis, il faut donner une définition plus précise, afin de faire la distinction juridique entre l'attentat à la pudeur et le viol, et ce pour plusieurs raisons.

Comme la nouvelle proposition aggrave encore les sanctions prévues pour le viol, il est nécessaire d'élaborer un texte légal clair qui limite à un minimum le degré inévitable de subjectivité des juges appelés à interpréter les faits.

Par ailleurs, la définition donnée dans la proposition diffère à ce point de l'interprétation antérieure, que la *ratio legis* existante (à savoir la protection de l'ordre des familles qui doit être assurée en prévenant la fécondation involontaire et la naissance d'enfants illégitimes) est remise en question et qu'une redéfinition de l'attentat à la pudeur s'impose.

Enfin, il convenait d'éviter l'extension de la notion de viol à l'introduction d'un objet dans l'orifice anal, étant donné qu'à son avis, cet acte ne peut être considéré comme un viol que dans les relations homosexuelles, qui ne peuvent être mises sur le même pied que les relations hétérosexuelles. Sinon il serait logique que d'autres articles du Code pénal, qui contiennent des discriminations vis-à-vis des homosexuels, soient également modifiés (p. 21 du rapport de la Chambre).

Aussi le Ministre estime-t-il qu'il faut considérer comme viol tout acte de pénétration pour lequel l'organe sexuel est employé comme moyen actif ou passif.

Dès lors, la Commission de la Justice de la Chambre a opté pour l'amendement de M. Van den Bossche (Doc. 166, n° 3, II), qui tient compte des observations ci-dessus et donne du viol la définition suivante : « Constituent le crime de viol, tout acte de pénétration génitale au moyen du sexe ou d'un objet quelconque, ainsi que tout acte consistant en l'introduction du sexe dans la bouche ou dans l'anus, imposés par la violence ou par une menace grave ou en abusant de l'état physique ou mental de la victime ».

Bien que cette définition comprenne le viol entre époux et qu'elle élimine par là une interprétation discriminatoire, la Commission de la Justice de la Chambre a adopté — fût-ce avec quelque hésitation — un amendement de M. Barzin

de Kamer — zij het met enige aarzeling — een amendement van de heer Barzin (stuk 166, 3, I), waardoor deze verkrachting wordt ondergebracht bij de klachtdelikten.

Berhalve kan de vervolging of de veroordeling wegens verkrachting tussen echtgenoten slechts plaatshebben op klacht van de echtgenoot, die er het slachtoffer van zou zijn (artikel 1, lid 2, ontwerp van wet) en kan deze klacht in elke stand van het geding (zoals bij overspel), worden ingetrokken (artikel 7 van het ontwerp van wet).

Bedoeling van de auteur was in dat geval de gezinsvrede op de eerste plaats te stellen.

Tenslotte moet er in verband met artikel 1 op worden gewezen dat de regeling van de strafmaat een stuk wordt vereenvoudigd, in vergelijking met de bestaande bepalingen.

Als algemene regel geldt dat de verkrachting wordt gestraft met opsluiting.

## Artikel 2

### *Gelijkgestelde verkrachting*

Op bovengenoemde regel worden wel een aantal uitzonderingen gemaakt. Een eerste uitzondering is die van de gelijkgestelde verkrachting, gepleegd op een kind van minder dan 14 jaar oud, gestraft met dwangarbeid van 15 tot 20 jaar. Beneden deze leeftijd wordt het slachtoffer vermoed niet geldig te kunnen toestemmen.

## Artikel 3

### *Strafverzwarende omstandigheden met betrekking tot de daad en het slachtoffer*

Een tweede reeks van uitzonderingen zit vervat in het nieuw artikel 3, met betrekking tot de strafverzwarende omstandigheden.

Naar gelang van deze omstandigheden kan de strafmaat oplopen tot dwangarbeid van 15 tot 20 jaar, levenslange dwangarbeid, of tot opsluiting van ten minste 7 jaar.

Een amendement dat voorzag in de weglating van de overeenkomstige bepalingen in het oorspronkelijk voorstel van wet, werd niet aanvaard.

Het feit dat een aanranding van de eerbaarheid of een verkrachting de dood van het slachtoffer tot gevolg heeft, moet bijgevolg wel degelijk met levenslange dwangarbeid worden gestraft, terwijl dergelijke daden, gepaard gaande met lichamelijke (ingevoegd door de Commissie, p. 25) foltering of opsluiting met dwangarbeid van 15 tot 20 jaar moeten worden gestraft.

Indien de verkrachting gepleegd wordt op bijzonder kwetsbare personen (wegens zwangerschap, ziekte of gebrek), bedraagt de opsluiting minstens 7 jaar (amendement van de Regering, stuk 166/7, eenparig aangenomen).

(Doc. 166, n° 3, I), lequel range ce viol parmi les délits de plainte.

C'est pourquoi la poursuite ou la condamnation pour viol entre époux ne pourra avoir lieu que sur plainte de l'époux qui en serait la victime (article 1<sup>er</sup>, alinéa 2, du projet de loi), le plaignant pouvant se désister (comme pour l'adultère) à n'importe quel stade de la procédure (article 7 du projet).

Sur ce point, l'intention de l'auteur de l'amendement était d'accorder la priorité à la paix des ménages.

Enfin, il faut signaler, à propos de l'article 1<sup>er</sup>, que le mécanisme de fixation du taux de la peine est quelque peu simplifié par rapport aux dispositions existantes.

En règle générale, le crime de viol est puni de la réclusion.

## Article 2

### *Viol assimilé*

Un certain nombre d'exceptions à la règle susmentionnée sont prévues. Une première exception est celle du viol assimilé, commis sur un enfant de moins de 14 ans; la peine prévue est une condamnation de 15 à 20 ans de travaux forcés. Avant cet âge, la victime est présumée ne pas pouvoir consentir valablement.

## Article 3

### *Circonstances aggravantes relatives à l'acte et à la victime*

Une seconde série d'exceptions, ayant trait aux circonstances aggravantes, figurent au nouvel article 3.

En fonction desdites circonstances, le taux de la peine variera de la réclusion de 7 ans au moins aux travaux forcés de 15 à 20 ans ou aux travaux forcés à perpétuité.

Un amendement qui prévoyait la suppression des dispositions correspondantes dans la proposition de loi initiale, n'a pas été adopté.

Par conséquent, le fait que le viol ou l'attentat à la pudeur a causé la mort de la victime doit bel et bien être puni des travaux forcés à perpétuité, alors que des faits analogues, accompagnés de tortures corporelles ou de séquestration (insertion par la Commission, p. 25), doivent être punis de 15 à 20 ans de travaux forcés.

Si le viol est commis sur une personne particulièrement vulnérable (en raison d'un état de grossesse, d'une maladie ou d'une infirmité), la réclusion est de 7 ans au moins (amendement du Gouvernement, doc. 166/7, adopté à l'unanimité).

## Artikel 4

*Strafverzwarende omstandigheden met betrekking tot de dader.*

Ten slotte moet in verband met de strafverzwarende omstandigheden worden opgemerkt dat de bepalingen van artikel 377 van het Strafwetboek worden gehandhaafd, maar dat in een duidelijker bepaling werd voorzien voor één dezer omstandigheden, namelijk de bloedverwantschap in opgaande lijn, die nu zowel wettig, natuurlijk als aangenomen kan zijn.

Deze aanvulling werd eenparig aangenomen en er bestond geen discussie over.

## Artikelen 5 en 6

*Anonimiteit van het slachtoffer*

Zoals reeds eerder vermeld gebeurt het meermaals dat na de daad en het onderzoek het slachtoffer een derde maal wordt getroffen door de berichtgeving in de media.

Vandaar dat in dit artikel het doorbreken van de anonimiteit van het slachtoffer door de verspreiding van teksten of beelden wordt gestraft, tenzij dit gebeurde met schriftelijke instemming van het slachtoffer of met toestemming, ten bate van het onderzoek van de met het onderzoek belaste magistraat.

Ook over dit artikel bestond weinig discussie. Wel gingen de indieners van het voorstel een stap verder door ook de anonimiteit van het slachtoffer extra te garanderen bij de behandeling van de zaak vóór de rechtbank. Zo zou volgens hen het slachtoffer zelf ofwel de burgerlijke partij, of één van hen, de sluiting van de deuren kunnen vragen.

De Commissie voor de Justitie was echter van oordeel dat deze mogelijkheid de *ratio legis* van de openbaarheid der debatten — de bescherming van de rechten der verdediging — zou teniet doen en dat dit recht derhalve enkel moet toekomen aan de rechter en aan het openbaar ministerie, die ten andere zelden aarzelen om in geval van verkrachting of aanranding, de deuren te sluiten.

Wel was de Commissie voorstander van het extra-aandringen bij de rechterlijke macht om verzoeken van het slachtoffer van verkrachting tot sluiting der deuren met de grootste aandacht te bestuderen.

Tenslotte werd een uitzondering aangenomen op het beroepsgeheim van de arts, voorzien in artikel 458 van het Strafwetboek (art. 6).

## Artikel 8

*Bijstand van het slachtoffer tijdens het onderzoek*

Aangezien in het verleden heel wat vrouwen aarzelden een klacht in te dienen wegens verkrachting, uit vrees voor

## Article 4

*Circonstances aggravantes relatives à l'auteur*

Enfin, il y a lieu de noter, à propos des circonstances aggravantes, que les dispositions de l'article 377 du Code pénal sont maintenues, mais qu'on a prévu de préciser l'une de ces circonstances, à savoir l'ascendance, que l'ascendant soit légitime, naturel ou adopté.

Cet ajout n'a donné lieu à aucune discussion et a été adopté à l'unanimité.

## Articles 5 et 6

*L'anonymat de la victime*

Comme cela a déjà été dit, il arrive souvent qu'après avoir été offensée par le crime lui-même, puis par l'instruction, la victime le soit une troisième fois par les informations données dans la presse.

C'est pourquoi l'article 5 sanctionne les atteintes à l'anonymat de la victime, sauf si cette dernière a donné son accord écrit ou si le magistrat chargé de l'instruction a donné son accord pour les besoins de l'instruction.

Cet article a également soulevé peu de discussions. Les auteurs de la proposition ont toutefois fait un pas de plus en prévoyant une garantie supplémentaire pour ce qui est de l'anonymat de la victime au cours de la poursuite de l'affaire devant le tribunal. C'est ainsi qu'ils prévoient que le tribunal peut ordonner le huis clos à la demande de la victime et de la partie civile ou de l'une d'entre elles.

La Commission de la Justice a toutefois estimé que cette possibilité réduirait à néant la *ratio legis* de la publicité des débats — et notamment la protection des droits de la défense — et qu'il faut, par conséquent, réserver ce droit au juge et au ministère public qui hésitent d'ailleurs rarement à demander le huis clos en cas de viol ou d'agression.

La Commission a également estimé qu'il fallait spécialement insister auprès du pouvoir judiciaire pour qu'il examine avec la plus grande attention la demande de huis clos émise par la victime d'un viol.

Enfin, on a prévu une exception au secret professionnel du médecin, visé à l'article 458 du Code pénal (art. 6).

## Article 8

*L'assistance à la victime au cours de l'instruction*

Comme bien des femmes hésitaient dans le passé à porter plainte pour viol, et ce par crainte de la manière dont

het hoofdzakelijk door mannen geleid (voor)-onderzoek, werd besloten dat in de toekomst, de slachtoffers zich op eigen kosten kunnen laten bijstaan door een arts van hun keuze.

Op deze wijze wordt immers de drempel tot het gerecht (die niet enkel voor heel wat slachtoffers van verkrachting te hoog is) behoorlijk verlaagd, omdat de slachtoffers zich een stuk veiliger zullen voelen.

Ten slotte kan nog worden vermeld dat, trouw aan de huidige rechtspraak van het Hof van Cassatie, een oorspronkelijk door de indieners voorgesteld artikel, met betrekking tot de mogelijkheid tot burgerlijke partijstelling door instellingen van openbaar nut of verenigingen ter verdediging van de rechten van de mens, niet werd aangenomen, en dit op verzoek van de indieners zelf.

\*  
\*\*

Tot zover de inhoud van de aan het onderhavig ontwerp van wet voorafgaande besprekingen die uiteindelijk hebben geleid tot een met unanimité aangenomen ontwerp, dat, wanneer het in de Senaat zal zijn aanvaard, ongetwijfeld zal leiden tot een concretere aanpak van het misdrijf verkrachting, tot een demystificering van de daaromtrent ontstane vooroordelen, tot een betere bescherming van een groter aantal slachtoffers, een efficiëntere afschrikking van de potentiële en een betere bestraffing van de effectieve daders.

Ongetwijfeld weegt het bovengenoemde zeer sterk op t.o.v. een aantal kleinere punten, waarop in het ontwerp van wet niet kon worden ingegaan, ofwel omdat dit een te grote ingreep zou betekenen op de bestaande constructie van het Strafwetboek, ofwel omdat zij — wegens hun subtiel of nuancerend karakter — niet op een volledige ondersteuning door het Parlement zouden kunnen rekenen.

Schematisch aangeduid betreft het hier o.m. een onderbrengen van het misdrijf verkrachting bij de misdrijven tegen de personen, het opnemen van collectieve verkrachting als een verzwarende omstandigheid, de mogelijkheid van het slachtoffer om de sluiting van de deuren te vragen in geval van een proces, het bijstaan van het slachtoffer ten tijde van het (voor)onderzoek door een persoon naar keuze, het zich burgerlijke partij kunnen stellen van V.Z.W.'s of instellingen van openbaar nut, met als doel het helpen van slachtoffers van verkrachting, en ten slotte het uitbreiden van de definitie tot de anale verkrachting door middel van voorwerpen.

Met betrekking tot dit laatste moet ten andere ook nagedacht worden over de woorden van de Minister van Justitie, weergegeven op blz. 21, alinéa 1 en 2, van het verslag namens de Commissie voor de Justitie van de Kamer (Gedr. St. 166 (1981-1982) - nr. 8) die verwijst naar de onmogelijkheid van de gelijkschakeling van homoseksuele en heteroseksuele relaties.

Vooraf in het licht van de herziening van artikel 372bis van het Strafwetboek, waarmee juist een grotere gelijkheid

pouvait se dérouler l'instruction préparatoire et l'instruction proprement dite, menées essentiellement par des hommes, il a été décidé qu'à l'avenir les victimes pourraient se faire assister, à leurs frais, par un médecin de leur choix.

De cette manière, on abaisse sensiblement le seuil de crainte du recours à la justice (lequel n'est pas uniquement fort élevé pour bon nombre de victimes de viol), puisque les victimes se sentiront nettement plus en sécurité.

Enfin, signalons encore que, conformément à la jurisprudence actuelle de la Cour de cassation, un article proposé initialement par les auteurs de la proposition afin de permettre aux établissements d'utilité publique et aux associations de défense des droits de l'homme de se constituer partie civile n'a pas été adopté, et ce à la demande des auteurs eux-mêmes.

\*  
\*\*

Nous avons ainsi passé en revue la teneur des discussions qui ont finalement abouti à l'adoption unanime d'un projet qui, une fois voté par le Sénat, permettra de réprimer plus concrètement le crime de viol, de démythifier les préjugés qui l'entourent, de mieux protéger un plus grand nombre de victimes, de dissuader plus efficacement les auteurs potentiels et de mieux sanctionner les auteurs effectifs.

Il ne fait aucun doute que ce bilan fait pencher la balance en faveur du projet, en dépit d'un certain nombre de points mineurs qui n'ont pu être réglés par celui-ci, soit qu'ils auraient impliqué une modification trop importante de notre système pénal, soit que, mettant en jeu de subtiles nuances, ils n'auraient pu bénéficier d'un soutien parlementaire total.

Indiquons schématiquement qu'il se serait agi, notamment, de ranger le crime de viol parmi les crimes contre les personnes, de considérer le viol collectif comme une circonstance aggravante, de permettre à la victime de réclamer le huis clos en cas de procès, de faire assister la victime par une personne de son choix dès le stade de l'instruction préparatoire, d'autoriser les A.S.B.L. ou les établissements d'utilité publique ayant pour objet l'assistance aux victimes de viol à se constituer partie civile et, enfin, d'étendre la définition du viol à l'introduction d'objets dans l'orifice anal.

Sur ce dernier point, il conviendrait de réfléchir également aux propos du Ministre de la Justice qui sont reproduits aux premier et deuxième alinéas de la page 21 du rapport fait au nom de la Commission de la Justice de la Chambre (Doc. 166 (1981-1982) - n° 8) et selon lesquels il est impossible de mettre sur le même pied les relations homosexuelles et hétérosexuelles.

Cette réflexion devrait surtout pouvoir se faire dans le cadre d'une révision de l'article 372bis du Code pénal, qui

wordt nagestreefd tussen bovengenoemde variante omgangsvormen, zou deze heroverweging moeten mogelijk zijn.

Nochtans moge, zoals reeds gezegd, het bovengenoemde geen aanleiding zijn om een wig te drijven in het evenwichtig en voldoende uitgebalanceerd ontwerp van wet.

Daarvoor is immers de materie te belangrijk, en de rechts-onzekerheid op dit moment te groot.

## II. Algemene bespreking

De Commissie heeft twee vergaderingen gewijd aan het onderzoek van dit ontwerp, namelijk op 11 oktober 1984 en op 30 januari 1985.

Meerdere leden hebben aarzelingen in verband met het probleem nopens het expliciet strafbaar stellen van de verkrachting binnen het huwelijk. Er wordt op gewezen dat het expliciet in de tekst opnemen van het klachtmisdrijf van verkrachting binnen het huwelijk al te gemakkelijk als middel zal worden aangewend om echtscheiding te bekomen. Men stelt zich ook de vraag hoe deze vorm van verkrachting zal kunnen worden bewezen.

Een lid is van oordeel dat er inderdaad gevallen van verkrachting onder echtgenoten bestaan, wat nogal eens wordt omschreven met de term « bestialiteit », goed bekend in de psychiatrie. Het is evenwel de vraag of dergelijke feiten in dit ontwerp moeten worden opgenomen, vermits zij eerder thuishoren in de sfeer van een echtscheidingsgeding. Volgens het lid zijn dergelijke feiten in het kader van het huwelijk moeilijk te omschrijven en zou de tekst van artikel 1 van het ontwerp op dit punt aanleiding kunnen geven tot heel wat misbruiken.

Een ander lid wijst erop dat een klacht nopens feiten, die niet kunnen worden bewezen, kan worden beschouwd als een lasterlijke aantijging, die op zijn beurt dan weer een grond tot echtscheiding kan uitmaken.

De verslaggever herinnert aan de talrijke gevallen van plotse huwelijks crisis, die er aanleiding kunnen toe zijn dat overhaast klacht wordt ingediend die dan achteraf wordt ingetrokken al dan niet onder morele dwang, waardoor niettemin nieuwe moeilijkheden kunnen ontstaan. Hij vindt het verkieslijker de thans reeds bestaande rechtspraak verder toe te passen op grond van de algemene omschrijving van de misdaad van verkrachting en zonder dat het specifiek klachtmisdrijf van verkrachting binnen het huwelijk in de tekst wordt opgenomen.

Een lid bevestigt anderzijds dat verkrachting binnen het huwelijk frekwent voorkomt. Het lid is er dan ook niet mee eens dat dit probleem enkel in het burgerrechtelijk domein zou thuishoren.

De Minister van Justitie verwijst naar zijn uiteenzetting in de Kamercommissie voor de Justitie (zie Gedr. St. Kamer 166, 1981-1982, nr. 8, blz. 22).

Meerdere leden verwijzen naar de standpunten van diverse vrouwenorganisaties, zoals de Belgische Vereniging van

tend précisément à établir une plus grande similitude entre les deux formes de relations précitées.

Néanmoins, comme nous l'avons indiqué précédemment, cette dernière remarque ne devrait pas remettre en cause l'adoption d'un projet de loi dont l'équilibre est satisfaisant.

La matière qu'il traite est trop importante et l'insécurité juridique actuelle est trop grande pour qu'on prenne ce risque.

## II. Discussion générale

La Commission a consacré deux réunions à l'examen du présent projet, en date du 11 octobre 1984 et du 30 janvier 1985.

Plusieurs membres font part de leurs doutes quant à l'opportunité de sanctionner expressément le viol dans le mariage. Ils attirent l'attention sur le fait que l'inscription explicite dans le texte du délit de plainte pour viol dans le mariage peut avoir comme conséquence qu'on invoquera trop facilement cet argument pour obtenir le divorce. Se pose aussi la question de savoir comment cette forme de viol pourra être prouvée.

Un membre estime qu'il existe en effet des cas de viol entre époux, ce qui est assez souvent qualifié de « bestialité », terme bien connu en psychiatrie. La question est cependant de savoir si de tels faits doivent figurer dans le projet, étant donné qu'ils entrent plutôt dans le champ d'une procédure en divorce. Selon l'intervenant, de tels actes ayant lieu dans le cadre du mariage sont difficiles à définir et le texte de l'article 1<sup>er</sup> du projet pourrait donner lieu à de nombreux abus sur ce point.

Un autre membre souligne qu'une plainte portant sur des faits qui ne peuvent être prouvés, peut être considérée comme une accusation diffamatoire, pouvant à son tour constituer une cause de divorce.

Le rapporteur rappelle les nombreux cas de crise subite dans le mariage, qui peuvent être à l'origine de plaintes déposées précipitamment et retirées par la suite qu'il y ait ou non contrainte morale, ce qui peut néanmoins engendrer de nouvelles difficultés. Il juge préférable de continuer à appliquer la jurisprudence existante en se basant sur la définition générale du crime de viol et sans inscrire dans le texte le délit spécifique de plainte pour viol dans le mariage.

Par ailleurs, un membre confirme que le viol dans le mariage est chose fréquente. Il ne peut dès lors marquer son accord sur l'assertion selon laquelle ce problème relèverait exclusivement du droit civil.

Le Ministre de la Justice se réfère à l'exposé qu'il a fait en Commission de la Justice de la Chambre (voir Doc. Chambre 166, 1981-1982, n° 8, p. 22).

Plusieurs membres font référence au point de vue défendu par diverses organisations féminines, telles que l'Association

vrouwelijke juristen en de Nationale Vrouwenraad, die eerder voorstander zijn van een algemene tekst zonder specifieke inlassing van het klachtmisdrijf van verkrachting binnen het huwelijk.

### III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

#### Artikel 1

Een amendement wordt ingediend dat als volgt luidt :

« Dit artikel te vervangen als volgt :

« Verkrachting is elke daad van seksuele penetratie, van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt.

Toestemming is er met name niet wanneer de daad is opgedrongen door middel van geweld, ernstige bedreiging, overrompeling, list of misbruik van gezag, of mogelijk is gemaakt door de geestelijke of lichamelijke toestand van het slachtoffer.

Met opsluiting wordt gestraft ieder die de misdaad van verkrachting begaat. De poging is strafbaar. »

Het wordt als volgt verantwoord :

« Deze formulering is niet alleen keuriger, maar omschrijft ook duidelijk het begrip verkrachting, ongeacht de gebruikte middelen. Ze legt de nadruk weer op het niet toestemmen, dat van wezenlijk belang is, en noemt tevens alle omstandigheden die tot het niet-toestemmen kunnen impliceren (met inbegrip van list, overrompeling en gezagsmisbruik).

Er moet ook een straf worden gesteld op de poging tot verkrachting, want dat kan het slachtoffer even zware trauma's veroorzaken als de verkrachting zelf. Het is echter niet raadzaam om voor de poging in alle gevallen dezelfde straf op te leggen als voor de voltrokken verkrachting.

De verwijzing naar de verkrachting tussen echtgenoten moet vervallen, omdat die in de voorgestelde omschrijving besloten ligt. »

Meerdere leden van de Commissie zijn van oordeel dat de tekst van het amendement de voorkeur verdient, omdat hij veel keuriger is dan de tekst van het ontwerp.

Verschillende leden menen dat het eveneens verkieslijk is de poging tot verkrachting uitdrukkelijk strafbaar te stellen.

Het eerste lid van het amendement wordt aangenomen met eenparigheid van de 13 aanwezige leden.

Het tweede en derde lid van het amendement worden aangenomen met eenparigheid van de 14 aanwezige leden.

Op vraag van verschillende leden beslist de Commissie dan te stemmen over het tweede lid van artikel 1 van het ontwerp (het klachtdelict). Het wordt verworpen met 7 tegen 4 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Artikel 1 aldus geamendeerd wordt aangenomen met 11 stemmen, bij 1 onthouding.

belge des femmes juristes et le Conseil national des femmes, qui se prononcent plutôt pour un texte général sans insertion spécifique du délit de plainte pour viol dans le mariage.

### III. Discussion des articles et votes

#### Article 1<sup>er</sup>

Cet article fait l'objet d'un amendement rédigé comme suit :

« Remplacer cet article par le texte suivant :

« Tout acte de pénétration à caractère sexuel, de quelque nature qu'il soit et par quelque moyen que ce soit, commis sur une personne qui n'y consent pas, constitue le crime de viol.

Il n'y a pas de consentement notamment lorsque l'acte a été imposé par des violences, des menaces graves, la surprise, la ruse ou l'abus d'autorité, ou a été rendu possible en raison de l'état mental ou physique de la victime.

Sera puni de la peine de réclusion quiconque aura commis le crime de viol. La tentative est punissable. »

L'amendement est justifié comme suit :

« La présente définition, outre qu'elle est plus élégante, définit clairement le viol, quels que soient les moyens employés. Elle remet l'accent sur la notion de non-consentement, qui est essentielle, tout en précisant toutes les situations qui peuvent entraîner le non-consentement (y compris la ruse, la surprise et l'autorité).

Une peine doit également être prévue en cas de tentative de viol, car celle-ci peut entraîner chez la victime des traumatismes aussi importants que le viol lui-même. Cependant, il ne convient pas d'imposer, dans tous les cas, la même peine pour la tentative que pour le viol accompli.

La référence au viol entre époux doit être supprimée, car il est inclus implicitement dans la définition proposée. »

Plusieurs membres sont d'avis qu'il faut donner la préférence au texte de l'amendement, parce qu'il est beaucoup mieux formulé que celui du projet.

Divers membres estiment qu'il est également préférable de sanctionner expressément la tentative de viol.

Le premier alinéa de l'amendement est adopté à l'unanimité des 13 membres présents.

Les deuxième et troisième alinéas de l'amendement sont adoptés à l'unanimité des 14 membres présents.

A la demande de plusieurs membres, la Commission décide ensuite de voter sur le deuxième alinéa de l'article 1<sup>er</sup> du projet (le délit de plainte). Il est rejeté par 7 voix contre 4 et 2 abstentions.

L'article 1<sup>er</sup> ainsi amendé est adopté par 11 voix et 1 abstention.

## Artikel 2

Dit artikel wordt zonder discussie aangenomen met eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

## Artikel 3

Bij de bespreking van artikel 3 zijn meerdere leden van oordeel dat de bestraffing van het misdrijf, omschreven in de derde alinea van artikel 3 te licht uitvalt in verhouding tot de twee voorgaande alinea's van hetzelfde artikel.

Een amendement wordt ingediend dat als volgt luidt :

*« In het derde lid van artikel 376 van het Strafwetboek, zoals voorgesteld door dit artikel, de woorden « bedraagt de opsluiting ten minste « zeven jaar » te vervangen door de woorden « wordt de schuldige gestraft met hechtenis van tien tot vijftien jaar. »*

Het wordt als volgt verantwoord :

*« Wie misbruik maakt van iemands lichamelijke of geestelijke zwakheid, moet een zwaardere straf ondergaan omdat een zwakkere uiteraard meer beschermd verdient te worden. »*

Het amendement wordt aangenomen met 10 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Artikel 3 van het ontwerp, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 10 stemmen, bij 2 onthoudingen.

## Artikel 4

De Commissie is van mening dat het beter is voor de duidelijkheid artikel 377 van het Strafwetboek ongewijzigd te laten, omdat de voorgestelde inlassing de tekst van het artikel onbegrijpelijk maakt.

De Commissie is eenparig van mening dat het duidelijk is dat onder bloedverwant in opgaande lijn, zowel de wettige als de natuurlijke bloedverwantschap alsmede de verwantschap door adoptie dient te worden verstaan.

Artikel 4 van het ontwerp wordt dan ook verworpen met eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

Artikel 5 (artikel 4 van de tekst aangenomen door de Commissie)

Dit artikel wordt zonder bespreking aangenomen met eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

Artikel 6 (artikel 6 van de tekst aangenomen door de Commissie)

Wat de opheffing van het beroepsgeheim van de geneesheer betreft, stelt een lid zich de vraag of men deze richting wel dient uit te gaan, temeer, zo voegt een ander lid eraan

## Article 2

Cet article est adopté sans discussion, à l'unanimité des 12 membres présents.

## Article 3

Lors de la discussion de cet article, plusieurs membres estiment que la répression de l'infraction définie au troisième alinéa est trop légère par rapport à celle prévue dans les deux alinéas précédents du même article.

Aussi est-il déposé un amendement rédigé comme suit :

*« Au troisième alinéa de l'article 376 proposé par cet article, remplacer les mots « la peine de réclusion sera de sept ans au moins » par les mots « le coupable sera puni de la détention de dix à quinze ans. »*

Cet amendement est justifié comme suit :

*« Celui ou celle qui abuse de la faiblesse physique ou mentale d'une personne doit subir une aggravation de la peine en raison de la protection accrue à laquelle a naturellement droit une personne plus vulnérable. »*

L'amendement est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

L'article 3 du projet, ainsi amendé, est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

## Article 4

La Commission estime qu'il est préférable, pour des raisons de clarté, de ne pas modifier l'article 377 du Code pénal, étant donné que l'insertion proposée aurait pour effet d'en rendre le texte incompréhensible.

La Commission unanime est d'avis qu'il est évident qu'il faut entendre par ascendants les parents légitimes et naturels ainsi que les parents par adoption.

L'article 4 du projet est dès lors rejeté à l'unanimité des 12 membres présents.

Article 5 (article 4 du texte adopté par la Commission)

Cet article est adopté sans discussion, à l'unanimité des 12 membres présents.

Article 6 (article 6 du texte adopté par la Commission)

En ce qui concerne la levée du secret professionnel du médecin, un membre se demande s'il faut s'orienter dans cette voie, d'autant plus, ajoute un autre membre, que cet

toe, dat deze nieuwe toevoeging aan artikel 458 van het Strafwetboek niet zo belangrijk is, vermits steeds andere morele overwegingen een rol kunnen spelen.

Het artikel wordt aangenomen met 10 stemmen, bij 3 onthoudingen.

#### Artikel 7

Ingevolge het verwerpen van het tweede lid van artikel 1 van het ontwerp, is de Commissie van oordeel dat dit artikel dient te vervallen.

Het artikel wordt verworpen met eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

#### Artikel 8 (artikel 7 van de tekst aangenomen door de Commissie)

Bij dit artikel wordt het hierna volgend amendement ingediend :

*« In het derde lid van artikel 25 van de wet van 20 april 1874, zoals voorgesteld door dit artikel, na de woorden « een geneesheer » in te voegen de woorden « en/of een maatschappelijk assistent. »*

Het wordt verantwoord als volgt :

*« Aangezien het slachtoffer van een verkrachting doorgaans zeer aangedaan is door de ondergane schok, zou het zich moeten kunnen laten bijstaan niet alleen door een bevriende arts, maar eventueel ook door een persoon van zijn keuze, die hem in deze beproeving kan steunen.*

*Die persoon zou echter een maatschappelijk werker (in de ruime zin van het woord) moeten zijn om te voorkomen dat personen die het slachtoffer te na zijn, misbruik maken van hun invloed. »*

Een lid is van mening dat indien men de tekst van het ontwerp, al dan niet geamendeerd, aanneemt, in het algemeen de mogelijkheid zou moeten worden geschapen om bijvoorbeeld een geestesziekte die bedoelde gewelddaden zou hebben begaan in de mogelijkheid te stellen eveneens een geneesheer van zijn keuze te laten aanduiden bij het onderzoek.

Hier wordt op geantwoord door verschillende leden dat deze mogelijkheid in onze strafrechtspraktijk reeds bestaat. Daarenboven, zo menen de leden, reikt dit probleem veel verder dan wat door het voorgelegd ontwerp wordt bedoeld.

Door een lid wordt dan een subamendement op het amendement ingediend. Daarbij voorgesteld wordt de term « maatschappelijk assistent » te vervangen door « een gequalificeerd persoon ». Volgens het lid zou vooral het criterium vertrouwen en bekwaamheid in de bijstand van het slachtoffer tijdens het onderzoek van belang zijn, veeleer dan de specifieke vorming of het diploma.

De verslaggever vreest dat door het amendement en het subamendement een richting wordt ingeslagen om steeds

ajout à l'article 458 du Code pénal n'est pas tellement important, étant donné que d'autres considérations d'ordre moral peuvent toujours jouer un rôle.

L'article est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

#### Article 7

La Commission estime que cet article est devenu sans objet à la suite du rejet du deuxième alinéa de l'article 1<sup>er</sup> du projet.

L'article est rejeté à l'unanimité des 12 membres présents.

#### Article 8 (article 7 du texte adopté par la Commission)

A cet article, un membre dépose l'amendement suivant :

*« Au troisième alinéa de l'article 25 de la loi du 20 avril 1874 proposé par cet article, insérer après les mots « un médecin », les mots « et/ou assistant social. »*

L'amendement est justifié comme suit :

*« La victime d'un viol étant en général très vulnérable au point de vue nerveux en raison du choc subi, elle devrait avoir le droit de se faire assister non seulement par un médecin ami, mais éventuellement aussi par une personne de son choix, de manière à la rassurer dans cette épreuve pénible.*

*Cette personne devrait cependant être un assistant social (au sens large) afin d'éviter l'abus d'influence, sur la victime, par des personnes trop proches d'elle. »*

Un membre estime que si l'on adopte le texte du projet, amendé ou non, on devrait aussi prévoir d'une manière générale la possibilité, par exemple, pour un malade mental qui aurait commis les actes de violence visés, de se faire assister par un médecin de son choix lors de la visite.

Plusieurs membres répondent que cette possibilité existe déjà dans notre pratique du droit pénal. De plus, ce problème a, selon les intervenants, une portée beaucoup plus étendue que le projet.

Un membre dépose alors un sous-amendement à l'amendement, en vue de remplacer les mots « assistant social » par les mots « une personne qualifiée ». L'intervenant considère qu'en ce qui concerne l'aide à apporter à la victime pendant la visite, il faut attacher beaucoup plus d'importance aux critères de la confiance et de la qualification qu'à ceux de la formation spécifique ou du diplôme.

Le rapporteur craint qu'en adoptant l'amendement et le sous-amendement, on n'ait tendance à associer un nombre

meer derde personen bij de procedure te betrekken, wat uiteindelijk ook het slachtoffer niet ten goede zal komen.

Het subamendement wordt dan verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Het amendement wordt eveneens verworpen met 11 stemmen tegen 1 stem.

Het artikel wordt tenslotte aangenomen met 9 tegen 2 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 9 (nieuw) (artikel 5 van de tekst door de Commissie aangenomen)

Een amendement wordt ingediend strekkende tot het toevoegen van een nieuw artikel 9, luidende als volgt :

*« Wanneer de vervolging is ingesteld op grond van de artikelen 372 tot 378 van het Strafwetboek, wordt de zaak van rechtswege met gesloten deuren behandeld, indien het slachtoffer als burgerlijke partij of één van de slachtoffers als burgerlijke partij het vraagt. »*

Het wordt als volgt verantwoord :

*« Deze tekst houdt rekening met de belangen en de wensen van het slachtoffer, dat recht heeft op bescherming van zijn privé-leven en dus van zijn anonimiteit. Het oorspronkelijk wetsvoorstel (Gedr. St. K. 166 (1981-1982) — nr. 1) voorzag overigens in de behandeling met gesloten deuren. »*

Door verscheidene leden wordt eraan herinnerd dat o.m. de vrouwenorganisaties aandringen om deze mogelijkheid in te bouwen.

Het amendement wordt aangenomen met 11 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 10 (nieuw)

Een amendement wordt ingediend strekkende tot het toevoegen van een nieuw artikel 10, luidende als volgt :

*« De instellingen van openbaar nut en de verenigingen die op de dag van de feiten sinds vijf jaar rechtspersoonlijkheid bezitten en zich statutair tot doel stellen de rechten van de mens en de personen die het slachtoffer zijn van de bij artikelen 372 tot 382 van het Strafwetboek bedoelde misdrijven, te verdedigen, zijn bevoegd om met betrekking tot de overtredingen van de bepalingen betreffende het misdrijf verkrachting de rechten van de burgerlijke partij uit te oefenen. De vordering van de instelling is evenwel alleen ontvankelijk als deze laatst aantoon dat zij de instemming van het slachtoffer heeft gekregen. »*

Het amendement wordt verantwoord als volgt :

*« Het slachtoffer van een verkrachting voelt zich vaak depressief, hetgeen morele steun en doeltreffende hulp bij het uitoefenen van zijn rechten noodzakelijk maakt. In de bijstand van bepaalde verenigingen die de bescherming van personen ten doel hebben, kan het slachtoffer steun vinden, zonder dat die verenigingen zich in zijn plaats stellen. »*

toujours croissant de tiers à la procédure, ce qui tournerait finalement au désavantage de la victime.

Le sous-amendement est ensuite rejeté par 9 voix contre 3.

L'amendement est également rejeté par 11 voix contre 1.

Enfin, l'article est adopté par 9 voix contre 2 et 1 abstention.

Article 9 (nouveau) (article 5 du texte adopté par la Commission)

Il est proposé, par voie d'amendement, d'ajouter un article 9 (nouveau) rédigé comme suit :

*« Lorsque les poursuites sont fondées sur les articles 372 à 378 du Code pénal, le huis clos est de droit, si la victime partie civile ou l'une des victimes partie civile le demande. »*

L'amendement est justifié comme suit :

*« Ce texte respecte les intérêts et les souhaits de la victime, qui a droit au respect de sa vie privée et donc de son anonymat. Le huis clos était d'ailleurs prévu dans la proposition de loi initiale (Doc. Ch. n° 166 (1981-1982) — n° 1). »*

Plusieurs membres rappellent que les organisations féminines notamment insistent pour que cette possibilité soit prévue dans le texte.

L'amendement est adopté par 11 voix et 1 abstention.

Article 10 (nouveau)

Il est proposé, par voie d'amendement, d'ajouter un article 10 (nouveau), rédigé comme suit :

*« Tout établissement d'utilité publique et toute association jouissant de la personnalité juridique depuis cinq ans à la date des faits et se proposant par ses statuts de défendre les droits de l'homme et les personnes victimes des infractions visées aux articles 372 à 382 du Code pénal, sont habilités à exercer les droits reconnus à la partie civile en ce qui concerne les infractions aux dispositions relatives au crime de viol. Toutefois, l'établissement d'utilité publique ou l'association ne sera recevable dans son action que s'il justifie avoir reçu l'accord de la victime. »*

L'amendement est justifié comme suit :

*« La victime d'un viol est très souvent dans un état dépressif qui requiert à la fois un soutien moral et une aide efficace dans l'exercice de ses droits. L'assistance de certaines associations qui ont pour objet la protection des personnes peut épauler les victimes sans pour autant se substituer à elles. »*

*De voorwaarde dat de verenigingen vijf jaar moeten bestaan voordat ze mogen optreden voorkomt het risico van lichtvaardig handelen door onverantwoordelijke groepen.»*

Verskillende leden zijn van oordeel dat het probleem van de tussenkomen van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke verenigingen in de strafrechtspleging een algemene draagwijdte heeft, die best in een andere meer algemene kontekst zou dienen te worden onderzocht en opgelost, zij het dat in bepaalde wetgevingen reeds in die mogelijkheid werd voorzien.

Het amendement wordt verworpen met 8 tegen 3 stemmen, bij 1 onthouding.

\*\*

Het geheel van het geamendeerde ontwerp van wet wordt aangenomen met 10 stemmen, bij 2 onthoudingen.

#### IV. Slotopmerking van de verslaggever

Bij het opstellen van zijn verslag is de verslaggever tot de bevinding gekomen dat artikel 9 (nieuw) door de Commissie aangenomen, het enige artikel is dat geen artikel van het Strafwetboek of van een bijzondere wet wijzigt of aanvult.

Ten einde deze anomalie te verhelpen stelt de verslaggever voor van artikel 9 (nieuw), zoals het door de Commissie werd gestemd, een nieuw artikel 378ter van het Strafwetboek te maken, en het in te voegen na artikel 5, zoals dit door uw Commissie werd aangenomen.

Ten einde tot een coherent geheel te komen en ingevolge de verwerping door de Commissie van de artikelen 4 en 7 van het ontwerp, wordt een nieuwe nummering en volgorde voorgesteld, rekening houdende met het hierboven uiteengezette.

De nieuwe nummering en volgorde vindt men hierna terug in de tekst zoals hij door de Commissie werd aangenomen.

Het verslag wordt goedgekeurd met eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

*De Verslaggever,*  
H. WECKX.

*De Voorzitter*  
E. COOREMAN.

*La condition de cinq ans d'existence pour permettre à ces associations d'agir évite le risque d'intervention de groupes irresponsables.»*

Plusieurs membres estiment que le problème de l'intervention d'associations de droit public et privé dans la procédure pénale a une portée générale, qu'il serait préférable d'examiner et de résoudre dans un autre contexte plus général, même si cette possibilité est déjà prévue dans certaines législations.

L'amendement est rejeté par 8 voix contre 3 et 1 abstention.

\*\*

L'ensemble du projet de loi amendé a été adopté par 10 voix et 2 abstentions.

#### IV. Remarque finale du rapporteur

En rédigeant son rapport, le rapporteur a constaté que l'article 9 (nouveau), adopté par la Commission, est le seul qui ne modifie ni ne complète un article du Code pénal ou d'une loi particulière.

Pour remédier à cette anomalie, le rapporteur propose de faire de l'article 9 (nouveau), tel qu'il a été adopté par la Commission, un article 378ter (nouveau) du Code pénal et de l'insérer après l'article 5, adopté par la Commission.

Pour arriver à un tout cohérent et par suite du rejet, par la Commission, des articles 4 et 7 du projet, il est proposé de changer la numérotation et l'ordre des articles, compte tenu de ce qui précède.

Cette nouvelle numérotation et ce nouvel ordre se retrouvent ci-après dans le texte adopté par la Commission.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 12 membres présents.

*Le Rapporteur,*  
H. WECKX.

*Le Président,*  
E. COOREMAN.

TEKST AANGENOMEN  
DOOR DE COMMISSIE

ARTIKEL 1

Artikel 375, eerste lid, van het Strafwetboek wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Verkrachting is elke daad van seksuele penetratie, van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt.

Toestemming is er met name niet wanneer de daad is opgedrongen door middel van geweld, ernstige bedreiging, overrompeling, list of misbruik van gezag, of mogelijk is gemaakt door de geestelijke of lichamelijke toestand van het slachtoffer.

Met opsluiting wordt gestraft ieder die de misdaad van verkrachting pleegt. De poging is strafbaar. »

ART. 2

Artikel 375, vierde lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende tekst :

« Als verkrachting met behulp van geweld wordt beschouwd elke daad van seksuele penetratie, zoals bepaald in het eerste lid, die gepleegd wordt op de persoon van een kind dat de volle leeftijd van veertien jaar niet heeft bereikt. In dat geval is de straf dwangarbeid van vijftien tot twintig jaar. »

ART. 3

Artikel 376 van hetzelfde Wetboek wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Indien de verkrachting of de aanranding van de eerbaarheid de dood veroorzaakt van de persoon op wie zij is gepleegd, wordt de schuldige gestraft met levenslange dwangarbeid.

Indien de verkrachting of de aanranding van de eerbaarheid is voorafgegaan door of gepaard gegaan met lichamelijke foltering of opsluiting, wordt de schuldige gestraft met dwangarbeid van vijftien jaar tot twintig jaar.

Indien de verkrachting gepleegd is op een persoon die ingevolge zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of een geestelijk gebrek of onvolwaardigheid bijzonder kwetsbaar is, of onder bedreiging van een wapen of een op een wapen gelijkend voorwerp, wordt de schuldige gestraft met hechtenis van tien tot vijftien jaar. »

ART. 4

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 378bis ingevoegd, luidend als volgt :

TEXTE ADOPTE  
PAR LA COMMISSION

ARTICLE 1<sup>er</sup>

L'article 375, premier alinéa, du Code pénal est remplacé par la disposition suivante :

« Tout acte de pénétration à caractère sexuel, de quelque nature qu'il soit et par quelque moyen que ce soit, commis sur une personne qui n'y consent pas, constitue le crime de viol.

Il n'y a pas consentement notamment lorsque l'acte a été imposé par des violences, des menaces graves, la surprise, la ruse ou l'abus d'autorité, ou a été rendu possible en raison de l'état mental ou physique de la victime.

Sera puni de la peine de réclusion quiconque aura commis le crime de viol. La tentative est punissable. »

ART. 2

L'article 375, alinéa 4, du même Code est remplacé par le texte suivant :

« Est réputé viol à l'aide de violences tout acte de pénétration à caractère sexuel, tel que défini à l'alinéa 1<sup>er</sup>, commis sur la personne d'un enfant qui n'a pas atteint l'âge de quatorze ans accomplis. Dans ce cas, la peine sera les travaux forcés de quinze à vingt ans. »

ART. 3

L'article 376 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Si le viol ou l'attentat à la pudeur a causé la mort de la personne sur laquelle il a été commis, le coupable sera puni des travaux forcés à perpétuité.

Si le viol ou l'attentat à la pudeur a été précédé ou accompagné de tortures corporelles ou de séquestration, le coupable sera puni des travaux forcés de quinze ans à vingt ans.

Si le viol a été commis soit sur une personne particulièrement vulnérable en raison d'un état de grossesse, d'une maladie, d'une infirmité ou d'une déficience physique ou mentale, soit sous la menace d'une arme ou d'un objet qui y ressemble, le coupable sera puni de la détention de dix à quinze ans. »

ART. 4

Un article 378bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« *Art. 378bis.* — Publicatie en verspreiding door middel van boeken, pers, film, radio, televisie, of op enige andere wijze, van teksten, tekeningen, foto's of enigerlei beelden waaruit de identiteit kan blijken van het slachtoffer van een in hoofdstuk V, titel VII van boek II genoemd misdrijf, zijn verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van het slachtoffer of met toestemming, ten bate van het onderzoek, van de met het onderzoek belaste magistraat. »

## ART. 5

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 378ter ingevoegd, luidend als volgt :

« *Artikel 378ter.* — Wanneer de vervolging is ingesteld op grond van de artikelen 372 tot 378 van het Strafwetboek, wordt de zaak van rechtswege met gesloten deuren behandeld, indien het slachtoffer als burgerlijke partij of een van de slachtoffers als burgerlijke partij het vraagt. »

## ART. 6

In hetzelfde Wetboek wordt artikel 458 aangevuld met een nieuw lid, luidend als volgt :

« De in lid 1 bedoelde straffen zijn niet van toepassing op de geneesheer die, met toestemming van het slachtoffer, de geweldpleging die hij in de uitoefening van zijn beroep heeft vastgesteld en die hem kan doen vermoeden dat een verkrachting of een aanslag op de eerbaarheid is gepleegd, ter kennis brengt van de procureur des Konings. »

## ART. 7

Artikel 25 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis wordt aangevuld met een derde lid, luidend als volgt :

« Het slachtoffer kan op eigen kosten het onderzoek laten bijwonen door een geneesheer te zijner keuze. »

« *Art. 378bis.* — La publication et la diffusion par le livre, la presse, la cinématographie, la radiophonie, la télévision ou par quelque autre manière, de textes, de dessins, de photographies ou d'images quelconques de nature à révéler l'identité de la victime d'une infraction visée au chapitre V, titre VII du livre II, sont interdites, sauf si cette dernière a donné son accord écrit ou si le magistrat chargé de l'instruction a donné son accord pour les besoins de l'instruction. »

## ART. 5

Un article 378ter, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« *Article 378ter.* — Lorsque les poursuites sont fondées sur les articles 372 à 378 du Code pénal, le huis clos est de droit, si la victime partie civile ou l'une des victimes partie civile le demande. »

## ART. 6

Dans le même Code, l'article 458 est complété par un nouvel alinéa, rédigé comme suit :

« N'encourt pas les peines prévues à l'alinéa 1<sup>er</sup>, tout médecin qui, avec l'accord de la victime, porte à la connaissance du procureur du Roi les sévices qu'il a constatés dans l'exercice de sa profession et qui lui permettent de présumer qu'un viol ou un attentat à la pudeur a été commis. »

## ART. 7

L'article 25 de la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive est complété par un troisième alinéa rédigé comme suit :

« La victime pourra, à ses frais, faire assister à la visite un médecin de son choix. »